

Willibrordzondag 2012

Elkaar tot zegen

De keuze van het thema van deze Willibrordzondag werd ingegeven door de betrokkenheid van onze vereniging bij het initiatief Refo500.

Refo500 heeft tot doel om op een eigentijdse manier het belang van de Reformatie voor het voetlicht te brengen. Het is bijzonder dat we als katholieke organisatie betrokken zijn bij een initiatief dat geënt is op de periode waarin de *communio* van de Kerk in het Westen verbroken werd. Hebben katholieken in 2017, het jaar waarin Luther de 95 stellingen aan de slotkerk van Wittenberg sloeg, wel iets te vieren? Niet als we de relaties tussen katholieken, protestanten en orthodoxen vanuit de tegenstellingen en verschillen

blijven benaderen. Dat is ook niet meer houdbaar, want de wederzijdse veroordelingen en uitsluitingen (*anathema sit*) uit de 16^e eeuw hebben dankzij de oecumenische beweging plaats gemaakt voor een besef van verbondenheid en samenwerking. In Duitsland heeft een dialoogcommissie van Lutheranen en katholieken een traject uitgezet naar een gezamenlijke herdenking van de Reformatie met een document onder de titel 'Van conflict naar gemeenschap'. Iets dergelijks kan bij ons ook op gang komen. Onze vereniging wil dat proces inzetten met het motto 'Elkaar tot zegen'. In dit nummer van *Overeen* willen we duidelijk maken wat dit thema concreet betekent: in de Bijbel en in de relatie tussen de verschillende kerken en tradities maar ook in de samenleving. Gods zegen is een krachtbron die toekomst schept en vernieuwt. Veel mensen maken zich zorgen over de toekomst. De kerken gaan zelf door een dal heen. Laat de zorgen plaats maken voor hoop, houdt Mgr. De Korte ons voor in zijn beschouwing. Een tijd van crisis is ook tijd van kansen. En die zijn er ook nu als we er voor open staan en op weg durven gaan met Gods zegen en elkaar tot zegen.

Inhoudsopgave

■ Pag. 1-2

Willibrordzondag 2012.

Kerken en christenen zijn geroepen elkaar tot zegen te zijn. Leo van Leijssen legt uit wat 'zegenen' in de boeken van het Oude en Nieuwe Testament betekent: de zegen van God werkt door in de relaties tussen mensen en keert in de lofprijzing terug naar God.

■ Pag. 3

Laat bezorgdheid plaatsmaken voor hoop.

Mgr. Gerard de Korte legt uit hoe katholieken en protestanten elkaar theologisch, spiritueel en praktisch in de kracht van de Geest binnen en buiten de muren van de Kerk tot zegen kunnen zijn.

■ Pag. 4

Volgens v. Hildo Bos hebben de grote kerkelijke tradities elkaar steeds verrijkt. De mooiste orthodoxe boeken zijn ontstaan in de dialoog met andere tradities. Specifiek voor de orthodoxie is de verticale gerichtheid.

■ Pag. 5

Om elkaar tot zegen te zijn, moeten we op zoek gaan naar elkaar. Het begint met toewending en elkaar de hand reiken. Ds Sophie Bloemert geeft voorbeelden uit het dagelijks leven.

■ Pag. 6

6 oktober naar het Malieveld. Kees Slijkerman is lid van de stuurgroep die de landelijke manifestatie 'Wij kiezen voor eenheid' in Den Haag organiseert. 'Samen mogen we kerk zijn. We willen een verbond sluiten met elkaar door elkaar de hand te reiken.'

■ Pag. 7

Paus Benedictus heeft 50 jaar na Vaticanum II een Jaar van Geloof afgekondigd. Kees van Vliet licht het initiatief toe en wijst op de oecumenische kansen en uitdagingen.

■ Pag. 8

Agenda: Algemene Ledenvergadering; symposia over de oecumenische betrekkingen tussen de Rooms-katholieke Kerk en de Oud-katholieke Kerken en tussen Rome en Moskou; Debatavonden in kader Refo500.

Zegen(en) in de Bijbel

door Leo van Leijssen

In de semitische wereld rond het Oude Israël was zegen iets magisch: een zelfstandige kracht. Bijna een 'ding', zo concreet. Behoud de grote kracht en vervang het anonieme magische aspect door God, dan houd je de bijbelse lading van zegen over. 'Zegen' spant zich als een boog over heel de Schrift, van Genesis tot Apocalyps. Deze laatste zegt met zijn blik op de nieuwe hemel en de nieuwe aarde in het laatste hoofdstuk 'er zal geen banvloek (tegendeel van zegen!, vL) meer zijn' (Openb 21: 3).

Maar beginnen we bij het begin. In Gen 1 zegen God de dieren (vs 22), maar vooral de mens (vs 28). Tegen beide zegt Hij daarbij: 'Weest vruchtbaar en word talrijk!' Dat geeft aan wat zegen betekent: vruchtbaarheid, maar ook welzijn/welvaart en succes, 'heil'. De bij de schepping gezegende mens maakt er overigens al gauw een potje van. In – achtereenvolgens – zondeval, broedermoord, zondvloed en torenbouw van Babel (Gen 3-11) roept hij eerder vloek dan zegen over zich af. Toch onthoudt God hier al aan het mensdom de vloek in zijn volle uitwerking.

Zegen bij de aartsvaders

Dan verschijnt Abram, of beter: JHWH aan Abram: "Ik zal een groot volk van u maken. Ik zal u zegenen en uw naam groot maken, zodat u een zegen zult zijn. Ik zal degenen zegenen die u zegenen, maar degene die u verwenst zal Ik vervloeken. Om u zullen alle geslachten op aarde zich gezegend noemen." (Gen 12: 2-3). Hier weer zegen verbonden met vruchtbaarheid en talrijkheid. Maar ook: zegen voor héél de mensheid; dat is in heel de Schrift de grondtoon van 'zegen'. De achtereenvolgende aartsvaders geven hem door: Izaak zegent Jakob; Jakob zegent zijn kleinkinderen Efraïm en Manasse. Een erfenis met een grote kracht wordt, zoals steeds bij een zegen, overgedragen met gebaren, aanraking en voor-

al het woord. De zegen bekrachtigt een grote solidariteit met een ander, en dat wederzijds: je staat voor elkaar in.

Van Godswege, in dialoog

In de bijbel komt de zegen, ook tussen mensen, allereerst van God. God met wie een dialoog mogelijk is, zegent de mens. Die dialoog ontnemt aan de kracht die de zegen in de semitische cultuur was, zijn onpersoonlijk, dingmatig karakter.

Zegenen kan alleen maar in een hechte relatie tot God. Al gaat de zegen allereerst van 'hoog' tot 'laag': van God naar mens, vader op zoon, koning tot onderdaan, hij blijft wederzijds, ook tussen God en mens. De mens kan God zegenen! Dan betekent zegenen God loven als de bron van zegen. Van dit loven staan de psalmen vol.

Grieks

Toen men het OT in het Grieks vertaalde, nam men voor het Hebreeuwse woord voor zegenen het Griekse *eulogein*: letterlijk 'goed zeggen', wat je in zijn oorsprong vooral met prijzen zou kunnen vertalen. Pas in het Griekse OT werd *eulogein* 'zegenen' zoals we dat hierboven zagen: toezegen van welzijn, door God, of in verbondenheid met Hem. Net als het algemeen semitische concept van zegenen, onderging het algemeen Griekse woord onder invloed van het bijbelse geloof een betekenisverschuiving. Het Nieuwe Testament is in deze zelfde bijbels-Griekse traditie geschreven.

Nieuwe Testament

In het NT zegenen mensen én worden ze gezegend, in het bijzonder Jezus zelf. Hij zegent zijn leerlingen bij zijn hemelvaart, maar wordt zelf bij zijn intocht in Jeruzalem gezegend

♦ Jakob zegent Efraïm en Manasse, de kinderen van Jozef (Gen. 48), Rembrandt 1656, Museumslandschaft Hessen Kassel (D), Gemäldegalerie Alte Meister.

genoemd: 'Gezegend Hij die komt in de Naam des Heren'. In het NT heeft verder, net als in de psalmen, 'zegenen' overheersend de betekenis van God loven.

Maar er zijn nog twee andere plaatsen in het NT waar 'zegen(en)' onze aandacht vraagt. Opmerkelijk is allereerst het gebruik van zegenen in het gebod om van je vijanden te houden (Lk 6: 27 e.v., Rom 12: 14 e.v., I Pet 3: 9, 1 Kor 4: 12). Dat je je vijanden niet de vernietigende kracht van de vloek toeslingert, maar van harte welzijn en welvaart toewenst, dat moet wel zegen zijn die alleen van God kan komen – geheel naar bijbelse betekenis. Verder wordt de steun die Paulus in Korinte verzamelt voor de moedergemeente van Jeruzalem (2 Kor 9:5 e.v.) een zegen (*eulogia*, vrijgevege gift) genoemd, die men genereus – ep' *eulogia* is - moet schenken: de ene gemeente steunt de andere. Elkaar tot zegen. Zegen is en blijft bijbels gezien concreet. ●

Laat de zorgen plaatsmaken voor hoop

door Mgr. dr. Gerard de Korte

Veel christenen in Nederland hebben zorgen als het gaat om de toekomst van Kerk en christelijk geloof. Er is sprake van krimp en veel van onze mensen lijden geloofsinhoudelijk, zo lijkt het, aan bloedarmoede. Een kleiner wordende Kerk lijkt in ons land bijna onafwendbaar. Al deze zorgen zijn reëel maar tegelijkertijd zijn er gelukkig ook genoeg positieve en bemoedigende ontwikkelingen. Persoonlijk denk ik dan ook aan de oecumenische beweging van de laatste halve eeuw. De toenadering tussen christenen van verschillende tradities mogen wij zien als een groot geschenk van Gods Geest. Na eeuwen van verkettering en zelfs geweld, hebben wij geleerd elkaar te ontmoeten en te verrijken. De kettters en papen van gisteren zijn broeders en zusters in de ene Heer van vandaag geworden. In onze tijd beginnen wij niet bij de verschillen maar bij de overeenkomsten, zonder overigens te vervalten tot een knuffeloecumene die de verschillen wil verdoezelen. Maar de tijd van elkaar vervloeken ligt gelukkig ver achter. Veeleer zijn wij geroepen om elkaar te zegenen. Op verschillende niveaus kunnen wij elkaar tot zegen zijn: theologisch, spiritueel en praktisch, zowel binnenkerkelijk als in de samenleving.

Theologisch

In de theologische wetenschap is een oecumenische houding bijna vanzelfsprekend geworden.

Bijbelgeleerden van verschillende tradities leveren de geloofsgemeenschap nieuwe bijbelvertalingen en verrijken de gelovigen met exegetische studies. Ik heb de indruk dat hierbij veel oecumenisch grensverkeer mogelijk is. Bij theologische vakken als systematische theologie en kerkgeschiedenis liggen de confessionele verschillen gevoeliger. Maar ook daar is de laatste halve eeuw veel gebeurd. Katholieke theologen en protestantse godgeleerden bestuderen intensief elkaars geloofsleer. Met de nodige nuchterheid en

distantie kijken kerkhistorici van verschillende christelijke tradities naar het verleden. Ook hier zijn zwart-wit visies meer en meer geëvolueerd en krijgt de nuance alle ruimte. De boeken van onze paus Benedictus over Jezus krijgen ook in protestantse kring veel aandacht en waardering, misschien ook wel door de pauselijke concentratie op Gods openbaring in Jezus Christus

Spiritueel

De wereld van de theologie wordt maar door een klein deel van de gelovigen betreden. Veel meer van ons kunnen echter kennis nemen van elkaars spirituele rijkdom. En terecht want ook spiritueel kunnen katholieken en protestanten veel van elkaar leren en elkaar tot zegen zijn in de uitwisseling van aanwezige geloofsparels. Als katholiek bisschop zou ik het fantastisch vinden als de gemiddelde katholieke gelovige zich de protestantse liefde voor de Heilige Schrift eigen zou maken. En hoe kan de protestantse liedcultuur het katholieke geloofsleven verrijken! Omgekeerd denk ik dat het katholiek besef van sacramentaliteit het protestantse geloofsleven kan verdiepen en versterken. De liefde voor het Woord mag niet ten koste te gaan van de liefde voor het Sacrament. Juist in de sacramenten van de Kerk komt de Heer ons immers met zijn liefde tegemoet.

Praktisch

Helaas merk ik dat op veel plaatsen de oecumene vaak wordt versmald tot samen liturgie vieren. En de onmogelijkheid om samen Eucharistie en H. Avondmaal te vieren, zet dan al snel een domper op het geheel. Persoonlijk hoop ik dat deze liturgische versmalling van de oecumenische samenwerking kan worden doorbroken. In de praktijk anno nu is er oecumenisch juist op catechetisch en diaconaal terrein nog een wereld te winnen. Juist in het bisdom Groningen-Leeuwarden be-

♦ Mgr. Gerard de Korte

pleit ik al sinds mijn aantreden als bisschop in 2008 een versterking en verdieping van de oecumenische banden op deze terreinen.

Gezamenlijk kunnen wij de sprakeeloosheid te lijf gaan door in een oecumenische setting rondom een open Bijbel samen te komen. Samen drinken aan de bron van ons geloof kan de band met God én de onderlinge band alleen maar versterken. En dat geldt ook voor oecumenische diaconale projecten. Moeten juist krimpende christelijke gemeenschappen ook niet op dit terrein de krachten bundelen? Een gezamenlijk christelijk diaconaal getuigenis zal in de huidige samenleving de geloofwaardigheid van de Kerk alleen maar vergroten. In het noorden merk ik steeds meer hoe plaatselijke overheden een diaconale Kerk als een bondgenoot zien in de zorg voor de kleinen en kwetsbaren van dorp of stad. Allerlei oude beelden kunnen worden vergruisd en nieuwe vormen van samenwerking zijn juist op diaconaal terrein gemakkelijk te realiseren. In kracht van de Geest kunnen zo christenen van verschillende tradities binnen én buiten de muren van de Kerk elkaar tot zegen zijn. ●

Mgr. dr. Gerard de Korte is bisschop van Groningen-Leeuwarden

We kunnen veel van elkaar leren

door Leo van Leijsen

v. Hildo Bos (1969) raakte door de studie van de Russische taal en letterkunde in Amsterdam geïnteresseerd in de orthodoxie. Van 1995 – 1999 studeerde hij aan het gerenommeerde theologische instituut St. Serge in Parijs. Hij is verbonden aan de Russisch-Orthodoxe parochie H. Nicolaas van Myra in Amsterdam. Daarnaast is hij werkzaam als tolk. Leo van Leijsen sprak met hem over het thema van Willibrordzondag.

v. Hildo, wat vindt u van dit thema?

“Een mooi én waar thema! En actueel. Kerken zijn vandaag geroepen om, waar mogelijk, samen op trekken. In mijn eigen kerk zegt metropoliet Hilarion: het is goed als kerken met één stem spreken, bijvoorbeeld in Europa. Het is ook goed terug te kijken naar wat er als wederzijdse zegen al tot stand is gekomen.”

Kunt u een voorbeeld geven.

“Veel inzichten over onze Orthodoxe Kerk, onze mooiste boeken, zijn geformuleerd in dialoog met niet-orthodoxen. De bewustwording van onze eredienst en spiritualiteit vond bij ons onder andere plaats in de 20ste eeuw dankzij bevraging door onze oecumenische partners.

Ik denk ook aan iets waar ik me bewust van werd in het proces rond de dooperkenning: in onze orthodoxe traditie is er een soort hiaat wat betreft de bekrachtiging om als jongvolwassene je geloof te belijden. Katholieken en protestanten kennen dat wel, in het vormsel en de belijdenis. Daar zouden wij veel aan kunnen hebben. Jongeren gaan bij ons wel naar de kerk, maar wij kennen niet dat moment van hernieuwd commitment. Het zou een aandachtspunt kunnen zijn, bijvoorbeeld in jongere catechese.

Waar kan de Oosters-orthodoxe Kerk andere kerken tot zegen zijn?

“Veel is al gebeurd, er is al een oogst (zoals o.a. kardinaal Kasper heeft gezegd). Voor de Rooms-katholieke Kerk de hernieuwde aandacht voor conciliariteit, zoals uitgewerkt op het Tweede Vaticaanse Concilie, waar orthodoxen bij zaten; ook de herontdekking van de epiclesis in de katholieke Kerk. De brede belangstelling voor iconen. Ook in protestantse ker-

ken worden tegenwoordig iconen geschilderd, dat was enkele decennia geleden ondenkbaar. Een bijdrage van de Orthodoxie in de toekomst zou kunnen zijn: het wijzen op – naast een horizontale dimensie – de verticale dimensie: het Koninkrijk van God is niet van deze wereld. Het maatschappelijke is belangrijk, maar we leven in een eindige wereld. Het perspectief is breder.”

Is de nadruk op het verticale specifiek orthodox?

“God is groter dan wij. In godsdienst gaat het om meer dan persoonlijke gevoelens of religieuze ervaringen. De kerken in Nederland, heb ik soms het idee, zijn dat een beetje kwijt. Denk aan ‘voetbalmissen’ of aan mensen die uit het christelijk geloof pikken wat ze leuk vinden. En er uit knippen wat ze onprettig vinden. Wij passen ons niet aan God aan, maar creëren een godsbeeld dat in ons straatje past. Dat is ver verwijderd van gelovigen op weg naar redding in Christus.

Natuurlijk leeft dat besef ook in protestantse en katholieke kerken, maar de orthodoxe kerken leggen sterk de nadruk op eeuwigheid – een eeuwigheid die ons al in het heden omringt. Dat betekent ook de betrekkelijkheid van maatschappelijke problemen. Christus heeft ons geen gerechtigheid op aarde beloofd. We moeten er ons wel voor inzetten, niet met de illusie dat de wereld ooit rechtvaardig zal zijn, maar omdat onrecht mensen treft – het beeld Gods. In het beste van de Orthodoxe Kerk is er deze aandacht voor die verticale as; als we daaraan zouden kunnen bijdragen, zou dat mooi zijn.

En als laatste: veel christenen zijn spiritueel op zoek. Ze doen een beroep op de wijsheid van het Verre Oosten: de passies overwinnen, innerlijke vrede, meditatie. Men kent

◆ v. Hildo Bos

de christelijke tradities in dezen niet. Wij zouden in de traditie van de ongedeelde Vroege Kerk hier iets te bieden hebben: meditatie binnen een christelijke gebedstraditie, kennis van de psychische krachten in de mens, het belang van het lichaam, spirituele wijsheid”

Kunnen orthodoxen op het gebied van spiritualiteit leren van anderen?

“Ik denk aan de lectio divina (spiritueel Bijbel lezen, vL). Dat is bij ons niet een heldere, gestructureerde traditie. Het is een manier van lezen waarvan we kunnen leren; van serieuze bijbelstudie überhaupt. Doordat men de evangelielezing (in Oudgrieks of Kerkoslavisch, vL) vaak niet verstaat, leeft het evangelie niet zo. Wel is een revival gaande: in Libanon herleefde de Orthodoxe Kerk bijvoorbeeld na de Tweede Wereldoorlog door een groep orthodoxe jongeren die allemaal waren geschoold in Bijbel lezen op katholieke en protestantse scholen. Dat namen ze mee. Ook in de Koptische Kerk in Egypte wordt de Bijbel grondig gelezen.

Verder experimenteren veel orthodoxen in de diaspora met de retraite. Die katholieke traditie kenden wij niet zo. Wij leven in een wereld waar niet iedereen even naar een klooster op de berg net buiten het dorp kan gaan. Voor hen leeft de vraag: hoe creëer je een tijdelijke setting van spirituele groei? Hier kunnen we zeker van de Katholieke Kerk leren.” ●

Gezegend zijt Gij...

door Ds. Sophie H.H. Bloemert

Ds. Sophie H.H. Bloemert (1957) is sinds 2011 predikant in algemene dienst van de Protestantse Kerk in Nederland met als taak 'Regionaal Adviseur Classicale Vergaderingen' in de provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg. Voordien was zij gemeentepredikant, laatstelijk in Heerlen (2005-2011).

◆ Ds. Sophie H.H. Bloemert

Het begint met toewending

Hoe kunnen katholieken en protestanten elkaar in het zuiden tot zegen zijn? Een vraag naar mijn hart. Ik weet zeker: zij kunnen elkaar op vele manieren tot zegen zijn en dat hoeft niet ingewikkeld of moeilijk te zijn. Want: als we leven met de diepgevoelde bereidheid ons naar elkaar toe te wenden, dan kunnen er veel oecumenische bloemen groeien en bloeien. Ons leven wordt erdoor verrijkt in vele opzichten.

Het gaat me niet in de eerste plaats om nieuwe initiatieven. Iedereen is immers druk bezet en (kerkelijke) vrijwilligers kunnen er niet veel meer bij hebben. Ik doel vooral op een levens- en geloofshouding van uitgesproken interesse voor elkaar. Daardoor leren we – als vanzelf – kijken door een oecumenische bril. Iedereen kan meedoen, voorganger en kerkganger, leek en professional, bisschop en ouderling, actieve gelovige en afstandelijke zoeker. Allen kunnen elkaar tot zegen zijn. Zal ik het visueel maken? Dan zie ik voor me de 'visitatio', de ontmoeting tussen Maria en Elisabeth, beschreven in Lucas 1.

Oog in oog staan

Wanneer we ons welbewust naar elkaar toe wenden met serieuze interesse, komen we oog in oog te staan. We leven dan niet langer langs elkaar heen, als christenen die weliswaar geroepen zijn om te leven vanuit de ruimte en vrijheid van het Evangelie van Jezus Christus, maar in de praktijk de handen vaak vol hebben met parochieclustering, sluiting van kerkgewoonten, beeldvorming rondom kerk en geloof, dreiging van krimp en

kramp en negatieve ervaringen in verleden en heden. Hoe kun je elkaar zo de hand reiken?

Oog in oog staan en elkaar de hand reiken als navolgers van Jezus. Dat is het begin van de ontmoeting, die erop gericht kan zijn samen op zoek te gaan naar wie we zijn en wat ons bindt. Ja, dat is zegen over en weer!

In zo'n uitwisseling zullen we kunnen ontdekken hoe we eenheid in verscheidenheid gestalte kunnen geven. Soms zullen we ook ervaren, dat er (nog) aspecten van gescheidenheid zijn. Dat is niet anders: het hoort bij onze kerkelijke traditie en we kunnen er niet omheen. Als we ons maar naar elkaar blijven toewenden, in verbondenheid en gelijkwaardigheid, gevoed door de trouw van Jezus zelf.

Praktijk

Hoe kan zegen in de praktijk uitwerken? Graag wil ik u laten delen in een recente ervaring. Tijdens onze zomervakantie laten mijn man en ik het ochtendblad *Trouw* op een ander adres bezorgen. Dit jaar viel de krant drie weken op de mat bij een goede bekende – van katholieken huize.

Weer terug van weggeweest, ging ik de stapel kranten ophalen. De vrouw des huizes – laten we haar Maria noemen – en ik raakten in gesprek. We begonnen bij onze waardering met name voor de achtergrondartikelen van de krant en eindigden bij onze persoonlijke oecumenische relatie. Zo wendden we ons naar elkaar toe. Maria vertelde, hoe 'ons mam' zich nauw verbonden voelde met padre

Pio en dat zijzelf 'ons Treeske' (Theresia van Lisieux) als een geestelijk zusje ervaart. Ik vertelde dat ik in bepaalde situaties in de Bijbel zoek naar mensen en teksten, die me verder kunnen helpen, ook al zijn die soms moeilijk te duiden. Zij noemde het maandelijkse contact met haar biechtvader en ik vroeg me stilletjes af, of en hoe ik daarvan als protestants voorganger zou kunnen leren. We gingen terug in de tijd en kenden beiden voorbeelden van hoe het adagium 'twee geloven op een kussen, daar slaapt de duivel tussen' vele jaren geliefden pijnlijk uit elkaar had gehouden. Ons gesprek werd nog intenser. Maria had ergens mijn uitspraak gelezen: "Hoe beter ik de katholieken leer kennen, hoe meer ik weer weet waarom ik protestant ben". Dit had haar geraakt. Wat bedoelde ik daarmee? Ze kon het niet rijmen met mijn oecumenische passie. Ik haastte mij het toe te lichten. Immers: ik wil absoluut geen afstand scheppen en het heeft evenmin te maken met teleurstelling in de ander. Wél realiseer ik me – juist in die toewending naar elkaar – dat we als christenen ieder eigen accenten en geloofsuitingen hebben, toch een eigen identiteit. Ik verwees naar ons gesprek: Padre Pio en Theresia zijn voor mij waardevolle mensen uit de kerkgeschiedenis; niet minder, niet meer. En Luther had de biecht wel als 3^e sacrament willen opnemen, maar toch houden protestanten het al eeuwen bij twee sacramenten. En was Maria zich tijdens ons gesprek niet ook (opnieuw) bewust geworden van specifieke elementen uit haar manier van geloven? Tegelijkertijd komt dit niet in mindering op onze verbondenheid en interesse voor elkaar, integendeel!

We voelden ons vertrouwd met elkaar en namen tenslotte hartelijk afscheid.

Die middag zijn wij elkaar als 'zusters in de Heer' tot zegen geweest, zo is mijn dankbare ervaring. En vandaag ontving ik van Maria een uitnodiging om samen al wandelend 'oecumenische bloempjes te gaan zoeken'. Mogen zo vele mensen zegenrijke ontmoetingen beleven! ●

Het “jaar van het geloof” als oecumenische uitdaging

door Kees van Vliet

Donderdag 11 oktober belooft een bijzondere dag te worden. Dan zal namelijk in Rome het startsignaal gegeven worden voor het “Jaar van het geloof”. Ook in het bisdom Rotterdam, waartoe ik behoor, zal dat jaar met een eucharistieviering geopend worden en wel in de stad Schiedam. Het jaar zal afgesloten worden op 24 november 2013, het Hoogfeest van Christus Koning. Waar gaat het om bij het Jaar van het geloof?, wat vormt de aanleiding hiervoor?, welke concrete activiteiten zullen er in Nederland plaatsvinden?, welke oecumenische kansen en opdrachten biedt het jaar voor de oecumene? Op verzoek van de redactie van *Overeen* ga ik graag op enkele vragen in.

Porta Fidei – vijftig jaar na Vaticanum II

Met het Motu proprio “Porta Fidei” heeft paus Benedictus in oktober 2011 het Jaar van het geloof aangekondigd. Aanleiding is dat op 11 oktober 2012 de vijftigste verjaardag van de opening van het Tweede Vaticaans Concilie (11 okt. 1962) en de twintigste verjaardag van de uitgave van de Catechismus van de Katholieke Kerk (11 okt. 1992) wordt gevierd. Het is tijd – zo zou je met eigen woorden de bedoeling van de paus kunnen omschrijven – dat alle christenen zich opnieuw weer bewust worden van het geschenk van het geloof in de verrezen Christus. Het is tijd dat de gedoopten hun geloof verdiepen, handelen naar de waarden van het evangelie en bewust van hun geloof getuigenis afleggen in een cultuur die steeds verder seculariseert, maar ook weer naarstig op zoek gaat naar zingeving. De Congregatie voor de Geloofsleer heeft in januari j.l. de “Notitie met pastorale aanwijzingen voor het jaar van het geloof” gepubliceerd. Het bevat aanwijzingen en suggesties bestemd voor respectievelijk het niveau van de universele Kerk, dat van de bisschoppenconferenties, het diocesaan niveau, en dat van parochies, gemeenschappen, verenigingen, bewegingen. De notitie hoopt dat er verschillende oecumenische initiatieven worden ontplooid, waaronder een grote plechtige oecumenische viering (I § 8), het pleit voor aandacht in oecumenisch verband voor “geloof en kunst” (II § 6) en het stimuleert onder meer de bestudering van de thematiek “geloof, oecumene en interreligi-

euze dialoog” en wel in het verlengde van Vaticanum II en de Catechismus. Zowel Porta Fidei als de Notitie zijn rijke en verrijkende teksten. Wel vragen zij om langzaam gelezen en graag ook nog eens herlezen te worden.

Kansen en uitdagingen voor de oecumene

Op het moment dat ik dit schrijf (begin juli) bemerk ik dat op allerlei niveau’s gezocht wordt naar een passende invulling van het Jaar van het geloof. Ik raak persoonlijk steeds meer overtuigd van het belang van geloofsverdieping en geloofsgesprek – en waarom zou dat niet in oecumenisch verband kunnen? Ik raak steeds meer overtuigd van het belang, de vreugde van het geloof van het Doopsel te benadrukken – de vreugde die door allerlei bekende ontwikkelingen in onze Kerk en samenleving zo is verduisterd.

Dienen katholieken, protestanten en andere christenen niet meer gezamenlijk getuigenis af te leggen van de vreugde dat het Kerstfeest, Pasen en Pinksteren in hun leven brengt en van de betekenis van deze feesten voor niet-gelovige en anders-gelovige medemensen? In het kader van het Jaar van het geloof start onze Vereniging een samenwerkingsproject met icoonschilder Geert Hüsstege. Hij maakt in de komende maanden 12 iconen die als reizende tentoonstelling door het land gaan. Enkele suggesties voor oecumenische initiatieven in het kader van het Jaar van het geloof uit mijn koker zijn de volgende: beleg een oecumenische avond over “mijn favoriete Bijbeltekst” of

◆ Dr. Kees van Vliet

vraag juist aan priesters, dominee’s, pastoraal werkers en catecheten te spreken over hun favoriete Bijbeltekst en er met elkaar en alle andere aanwezigen mee in discussie te gaan, organiseer oecumenische verdiepingsavonden over de geloofsbelijdenis uit de beginperiode van onze Kerk of zoek naar nieuwe oecumenische diaconale acties die de gemeenschappelijke christelijke vreugde brengen daar waar in onze samenleving juist veel duisternis is. Graag verneemt het Bestuur van onze Vereniging welke suggesties de lezer(es) van *Overeen* heeft met betrekking tot het de oecumenische dimensie van het Jaar van het geloof.

Naar mijn mening biedt het Jaar van het geloof gelegenheid om het gemeenschappelijke Evangelie beter tot lichten te brengen in onze samenleving en om de spirituele, de theologische en de praktische oecumene nieuwe impulsen te geven. ●

Dr. Kees van Vliet is priester van het bisdom Rotterdam, docent theologie in Utrecht en Vogelenzang, pastoor-teamlid in Zoetermeer en Bestuurslid van onze Vereniging.

6 oktober naar het Malieveld

door Kees Slijkerman

Op zaterdag 6 oktober 2012 is er op het Malieveld in Den Haag de nationale oecumenische ontmoetingsdag Wij kiezen voor eenheid. Er worden veel mensen verwacht uit alle christelijke gemeenschappen in Nederland. Iedereen is welkom. Het wordt een dag van ontmoeting, dankbaarheid en waardering voor elkaar, met veel zang en gebed. Kees Slijkerman, een van de voortrekkers van de Katholieke Charismatische Vernieuwing in Nederland en lid van de stuurgroep, die de bijeenkomst organiseert, geeft een vooruitblik.

Ontstaan

Wij kiezen voor eenheid is een beweging die spontaan is ontstaan nadat de toenmalige scriba dr. Bas Plaisier van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) in 2007 publiekelijk aan pinkstergelovigen vergeving vroeg voor de minachtende houding die de PKN in het verleden vaak had tegenover de Pinksterbeweging. Daarop vroeg Peter Sleebos, voorzitter van de Verenigde Pinkster- en Evangelie-gemeenten, namens de Pinksterbeweging in Nederland aan de synode van de PKN vergeving voor het arrogante en exclusieve gedrag van de Pinksterbeweging ten opzichte van andere geloofsgemeenschappen.

Dit *vergeving vragen* heeft nieuwe dingen mogelijk gemaakt. Bisschop Gerard de Korte werd erbij betrokken. De huidige scriba van de PKN, dr Arjan Plaisier, stelde samen met mgr. Gerard de Korte en Peter Sleebos, een *Manifest voor eenheid* op. Retraites met leiders uit andere kerken zijn hierop gevolgd en nu dus een bijeenkomst waar iedereen bij kan zijn. Het is 'oecumene van het hart', met geloofsgesprek, gebed en hoop voor de toekomst.

Oecumenische boeteviering

Bij *Wij kiezen voor eenheid* leeft sterk het besef dat ook paus Johannes Paulus II had en waar hij over schrijft in de inleiding van zijn encycliek *Ut unum sint*. Namelijk dat kerkelijke conflicten uit het verleden negatief doorwerken in het heden, totdat ze opgehelderd, beleden en vergeven zijn. 'De inzet voor de oecumene' moet volgens Paus Johannes Paulus II 'gegrondvest zijn op de bekering

van de harten en op het gebed, die ook zullen leiden tot de noodzakelijke zuivering van de historische herinnering' (*Ut unum sint* 2).

Christenen hebben met hun kerk-scheuringen niet alleen elkaar tekortgedaan, maar vooral ook Jezus Christus en de wereld. In het ochtendprogramma van 6 oktober is er dan ook een boeteviering voor wat er in het verleden misgegaan is tussen de verschillende kerken. Mgr. Gerard de Korte, ds. Arjan Plaisier en Peter Sleebos gaan daarin voor. Alle aanwezigen kunnen met zelfgeschreven briefjes actief meedoen aan deze boeteviering.

Ieders unieke plek

In het middagprogramma staan dankbaarheid en verzoening centraal, met waardering voor ieders charisma en unieke plek binnen het Lichaam van Christus. Dat kan pas inhoud krijgen na een goede wederzijdse kennismaking. De ontmoetingsdag van 6 oktober biedt daarvoor mogelijkheden. Het zal vooral een kennismaking zijn tussen gevestigde kerken en nieuwe kerken. In het *Manifest voor eenheid*, dat in juli jl. al door 3000 mensen was ondertekend, staat: 'Als volgelingen van Jezus zijn we aan elkaar gegeven. We kunnen elkaar niet missen.

Gevestigde kerken kunnen vandaag de dag geen kerk zijn zonder de nieuwe impulsen die van buiten komen: pinksterkerken, evangelische kerken, migrantenkerken. Omgekeerd kunnen kerken van buiten geen kerk zijn zonder de traditie van kerken en kerkgenootschappen die al lang hun plaats in de Neder-

landse samenleving innemen. Samen mogen we kerk zijn. We willen een verbond sluiten met elkaar door elkaar de broeder- en zusterhand te reiken.'

Niet langer gezapig

'Voor buitenstaanders is de veelheid van verschillende kerken en christelijke gemeenschappen verwarrend', zegt mgr. De Korte. 'Wij kunnen niet langer gezapig zijn en alleen bezig blijven met onze eigen club. Ik hoop dan ook dat veel rooms-katholieken op 6 oktober naar Den Haag komen om uiting te geven aan hun verlangen naar christelijke eenheid.'

Jongeren

In het slotgedeelte van het programma gaat de aandacht naar wat ons als christenen samen te doen staat in Nederland. Vooral de visie van jongeren zal daarin gehoord worden.

Tijd: zaterdag 6 oktober, 10.00 tot 17.00 uur. **Plaats:** grote tent op het Malieveld, Den Haag

Kosten: De toegang is gratis, er is een collecte voor de kosten.

Aanmelding: graag tijdig via www.wijkiezenvooreenheid.nl.

◆ Kasteel Hernen

Russische Orthodoxie en Oecumene Kasteel Hernen

24 november 2012

In samenwerking met de A.A. Brediusstichting organiseert het Tijdschrift Pokrof een symposium over de betrekkingen tussen Rome en Moskou. Sinds enkele jaren zijn er duidelijke verbeteringen in de onderlinge relaties. Sprekers op het symposium zijn prof. dr. Alfons Brüning (Nijmegen), dr. Kyrill Hovorun (Moskou), drs. Michiel Peeters fscb (Den Bosch) en v. Hildo Bos (Amsterdam). Voor het volledige programma zie www.oecumene.nl U kunt zich opgeven via secretariaat@oecumene.nl of telefonisch 030-2326907. Kosten deelname: €20,-.

Debatavonden

Vervloeking voorbij?

Naar aanleiding van het 450 jarig jubileum van de Heidelbergse Katechismus en het Concilie van Trente organiseert de vereniging in samenwerking met het Nederlands Dagblad debatavonden in Gouda, Dordrecht, Enschede en Groningen. Voor meer informatie zie binnenkort: www.oecumene.nl

Resultaat Zondag Oosterse Kerken

Uit de opbrengst van de collecte op de Zondag voor de Oosterse Kerken van 6 mei jl. werd begin augustus een bedrag van €5.000,- overgemaakt voor het project 'sociale media en orthodoxie' van de broederschap van de Transfiguratie in Moskou. Met dit geld zal een Engelstalige website van de broederschap worden ingericht.

Jaarvergadering Katholieke Vereniging voor Oecumene Museum Catharijnenconvent in Utrecht 9 november 2012

De jaarvergadering van de vereniging op 9 november 2012 zal worden gehouden in Utrecht in het auditorium van het Museum Catharijnenconvent, Lange Nieuwstraat 38 in Utrecht. U bent vanaf 10.30 welkom. Om 11.00 uur begint de huishoudelijke vergadering waarop de jaarstukken van de vereniging worden toegelicht en vastgesteld. Om 13.30 is er een gebedsdienst in de vredeskapel van de St. Catharinakathedraal.

De studiebijeenkomst begint om 14.00 uur en staat in het teken van de dialoog tussen Rooms-katholieke Kerk en Oud-katholieke Kerken. Met medewerking van mgr. dr. Joris Vercammen, mgr. dr. Hans van den Hende (onder voorbehoud), prof. dr. Jan Visser, prof. dr. Marcel Sarot, pastoor Nico Sarot, drs. Jutta Eilander, kapelaan Geoffrey de Jong en drs. Rob van Uden.

Het programma is te vinden op de website www.oecumene.nl.

U kunt zich opgeven voor de hele dag of een gedeelte daarvan via secretariaat@oecumene.nl of telefonisch op 030-2326907 Kosten studiemiddag €10,-. De studiebijeenkomst wordt georganiseerd in samenwerking met het Oud Katholiek Seminarie en met ondersteuning van Kruispunt Radio.

Bezoek onze website op: www.oecumene.nl

Colofon

Overeen is het communicatieblad van de Katholieke Vereniging voor Oecumene Athanasius en Willibrord. Leden, donateurs en parochies ontvangen het blad twee maal per jaar.

Redactie: Geert van Dartel, Mirella van Herp, Leo van Leijsen

Vormgeving: VANDARTEL, Oss

Drukwerk: Van Stiphout, Helmond

Katholieke Vereniging voor Oecumene Athanasius en Willibrord

Biltstraat 121
3572 AP Utrecht
T: 030-2326907
E: secretariaat@oecumene.nl
Internet: www.oecumene.nl
ING: 801919
ING: 1087628
ISSN: 1568-2862